

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 3/2005 rd

Statsrådets utredning med anledning av halvtidsöversynen av Lissabonstrategin

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet sände den 27 oktober 2004 statsrådets utredning, den 10 december 2004 en kompletterande skrivelse 1. VNK 03.12.2004 och den 11 februari 2005 en kompletterande skrivelse 2. VNK 10.02.2005 om statsrådets utredning med anledning av halvtidsöversynen av Lissabonstrategin (E 84/2004 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överdirektör Kari Välimäki, chef för EU-ärenden Hanna Rinkineva och överinspektör Noora Heinonen, social- och hälsovårdsministeriet
- forskare Elina Palola, Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården
- forskarprofessor Jaakko Kiander, Statens ekonomiska forskningscentral
- generalsekreterare Leif Rönnberg, Centralförbundet för Socialskydd och Hälsa.

UTREDNINGEN

Förslag

EU har arbetat med att genomföra Lissabonstrategin sedan 2000. Europeiska rådet tillsatte i mars 2004 en högnivågrupp för att förbereda en halvtidsöversyn av Lissabonstrategin för att genomförandet inte har kommit tillräckligt långt med hänsyn till målen. Arbetsgruppen Wim Koks rapport lades fram för Europeiska rådet i november 2004.

Kommissionen lämnade den 2 februari 2005 sin rapport till Europeiska rådets vårmöte i mars. Mötet kommer att koncentrera sig på en halvtidsöversyn av Lissabonstrategin. Meningen är att få fart på genomförandet och precisera de viktigaste målen.

I sin rapport till vårmötet anser kommissionen att Lissabonstrategin efter översynen ska koncentrera sig på tillväxt och sysselsättning. Den motiverar behovet av en översyn med att arbetet har blivit långt efter målen och att unionen måste ta sig an utmaningarna från befolkningens åldrande och globaliseringen. Det är helt i linje med målen för en hållbar utveckling att Lissabonstrategin riktas om på tillväxt och sysselsättning. Åtgärderna förväntas ge EU bättre kapacitet att främja sina miljömål och sociala mål. Det är en särskild utmaning att lägga fast en strategi som tar tag i de frågor som EU är dåligt på, inte minst den avstannade tillväxten och den otillräckliga sysselsättningsskapande förmågan. För

det krävs det att Lissabonstrategin genomförs effektivt och att förvaltningen av den läggs om radikalt.

Kommissionen understryker att en stabil makroekonomisk omgivning är ett grundläggande villkor för ökad tillväxtpotential och nya arbetstillfällen. Det avgörande är att ett sunt finansiellt läge uppnås och bibehålls i den offentliga ekonomin för att den ekonomiska politiken ska kunna stödja tillväxt och stabilitet.

Kommissionen rekommenderar att Europeiska rådet i vår inrättar ett nytt partnerskap, antar gemenskapens dagordning från Lissabon och uppmanar medlemsstaterna att lägga upp sina nationella agendor och att anta de föreslagna reformerna beträffande förvaltningen av Lissabonstrategin.

Regeringens ståndpunkt

Statsrådets första kompletterande skrivelse innefattar regeringens hållning till rapporten från arbetsgruppen Wim Kok och den andra regeringens hållning till kommissionens rapport till vårmötet och förslagen i den. Dessutom ingår där kompletteringar till tidigare ställningstaganden.

Regeringen välkomnar kommissionens grundläggande budskap. Finland omfattar kommissionens syn att det är helt i linje med social- och miljömålen att strategin nu koncentreras på tillväxt och sysselsättning.

Regeringen anser att EU bör ha beredskap att anta utmaningarna från en öppen internationell konkurrens och samtidigt att satsa på öppenhet också på den inre marknaden, där återstående hinder för varors, tjänsters, arbetskraftens och kapitalets fria rörlighet måste undanröjas. Konkurrenskraften bör stärkas med hänsyn till utmaningarna på sikt för finansieringen av välfärds-systemet och en hållbar offentlig ekonomi.

Kommissionens särskilda dagordning från Lissabon är i alla fall för omfattande och innehåller rekommendationer om åtgärder som delvis överlappar varandra och som inte är sinsemellan jämförbara. Europeiska rådet bör inte anta dagordningen från Lissabon som sådan utan den bör analyseras och behandlas efter rådet för att säkerställa ett fortsatt engagemang.

Enligt Finland är det bra att institutionerna förpliktas att få till stånd lagstiftning på de viktigaste områdena av den inre marknaden. Regeringen anser att kommissionens iakttagelser om tjänstedirektivet (bl.a. farhågorna beträffande principen om ursprungsland) och REACH-förordningen är helt riktiga. När REACH-förordningen behandlas är det viktigt att så snabbt som möjligt nå ett balanserat slutresultat med tanke på konkurrenskraften och hälso- och miljöskyddet.

Finland omfattar kommissionens syn att en bättre lagstiftning har gynnsamma effekter för den ekonomiska tillväxten, sysselsättningen och produktiviteten. Utom att en förenkling av lagstiftningen aktivt bör drivas på bör det också satsas mera på att ta fram marknadsbaserade lösningar som alternativ till lagstiftning. Kommissionens förslag till projekt är lovvärda. Konsekvensbedömningarna måste väga in ekonomiska, sociala och miljörelaterade effekter i lika delar.

Finland understryker att en adekvat nivå på sociala förmåner och modeller som medger att man kombinerar arbete och familjeliv är ett givet villkor för en fungerande arbetsmarknad som bygger på social integration.

I ställningstagandet erinras vidare att fler friska levnadsår är en avgörande fråga för ökad sysselsättning och att det inte bara handlar om hälsovårdstjänster. Hälsoaspekter bör vägas in i alla politikområden. Det är det mest kostnadseffektiva sättet att garantera fler friska levnadsår. Det gäller framför allt att beakta att arbetsförhållandena och arbetshälsan spelar en central roll för friska levnadsår.

Regeringen anser att det viktigaste är att alla nationella parter kopplas in på beslutsfattandet kring Lissabonprocessen. Men den noterar att kommissionens förslag inte är klart på alla punkter och att det återstår att bestämma hur reformen ska omsättas i praktiken. Särskilt stor är ovissheten om hur den öppna samordningsmetoden ska reformeras. Det är viktigt att bedöma vilken roll vissa relevanta delar av den öppna samordningsprocessen i förlängningen ska ha i Lissabonstrategin.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Europeiska rådet antog i mars 2000 Lissabonstrategin med målet att göra Europa konkurrenskraftigare genom att se över och förstärka det sociala skyddet, ekonomin och sysselsättningen i medlemsstaterna. Utgångspunkten för strategin är att en lyckad ekonomisk politik, sysselsättnings- och socialpolitik och miljöpolitik korrelerar med varandra. Inom socialpolitiken är målet att öka den sociala sammanhållningen genom modernisering av den europeiska sociala modellen, satsning på människor och bekämpning av social utslagning. Den sociala modellen och de tillhörande avancerade systemen för social trygghet bör enligt strategin stödja en övergång till en kunskapsekonomi. Men systemen måste anpassas till ett aktivt välfärdssamhälle för att säkerställa deras bärkraft på sikt ju mer befolkningen åldras, för att öka den sociala sammanhållningen och för att tillhandahålla högkvalitativa hälsovårdstjänster.

Halvtidsöversynen av Lissabonstrategin är en viktig etapp för social- och hälsovårdssektorn. Kommissionen koncentrerar sig på ekonomisk tillväxt och sysselsättning. Det sociala skyddet får nöja sig med att bli omnämnt några gånger i rapporten. Det har motiverats med att EU:s ekonomiska konkurrenskraft kan säkerställas genom koncentring på tillväxt och sysselsättning. En bidragande orsak till koncentringen är givetvis att EU i dessa sektorer har bredare befogenheter än inom det sociala skyddet, där den öppna samordningsmetoden är metoden framom rekommendationer. Social- och hälsovårdsutskottet framhåller att det sociala skyddet och högkvalitativa hälsovårdstjänster i centrala delar påverkar utvecklingen av den ekonomiska konkurrenskraften. Trots att de önskade resultaten låtit vänta på sig under de första genomförandeåren vill utskottet hävda att det primära målet fortfarande bör vara en balanserad utveckling av olika aspekter och att vi inte bör avstå från det.

Uppföljningen av strategin talar sitt tydliga språk för att ekonomin och sysselsättningen ut-

vecklas gynnsammare i länder som satsar på socialt skydd. Bäst har Sverige, Danmark och Finland med sina skattefinansierade välfärdssystem och breda offentliga sektor lyckats genomföra Lissabonstrategin. Därför bör den sociala dimensionen enligt utskottets mening ges större tyngd i halvtidsöversynen och dess roll i att förstärka den ekonomiska tillväxten och konkurrenskraften lyftas fram. Lissabonstrategin uppmanar medlemsstaterna att intensifiera sitt inbördes samarbete genom utbyte av erfarenheter och bästa praxis med hjälp av avancerade data-nät. Erfarenhetsutbytet kunde gärna gälla skillnaderna mellan medlemsstaterna i skattefinansierade och försäkringsbaserade välfärdssystem.

Kommissionen har helt nyligen gett ut ett reviderat socialpolitiskt program för 2006—2010 för att göra genomförandet av Lissabonstrategin effektivare. Programmet lyfter helt riktigt fram korrelationen mellan ekonomi, sysselsättning och sociala sammanhållning. Utskottet anser att den här aspekten absolut bör noteras i halvtidsöversynen.

För sitt eget behörighetsområdes vidkommande välkomnar utskottet synpunkterna i statsrådets utredning på beredningen av tjänstedirektivet och kemikalieförordningen. I sina kommentarer om bättre europeiska och nationell lagstiftning påpekar regeringen att ekonomiska, sociala och miljörelaterade aspekter jämlikt bör vägas in i konsekvensbedömningarna av lagstiftningen. Särskilt viktigt är det med bättre bedömning av hälsoeffekterna inom ramen för andra politikområden.

Social- och hälsovårdsutskottet ger högsta prioritet åt regeringens syn att en adekvat nivå på sociala förmåner och möjligheterna att passa ihop arbete och familjeliv är ett grundläggande villkor för en fungerande arbetsmarknad som tar hänsyn till den sociala sammanhållningen. Ett fungerande och adekvat socialt trygghetssystem gör en anpassning till en flexibel arbetsmarknad möjlig. Utskottet poängterar att om unionen ska kunna skapa sysselsättning och höja sysselsättningsgraden på ett bestående sätt är det nödvän-

digt att ta tag framför allt i speciellt hotet om ungdomars marginalisering och kampen mot fattigdom. För större eller mindre social sammanhållning är det avgörande vilket slag av modell för ekonomisk tillväxt som väljs i unionen. Därför är det utomordentligt viktigt att den social- och hälsovårdspolitiska aspekten vägs in ordentligt också i det handels- och konkurrenspolitiska beslutsfattandet både nationellt och på europeisk nivå.

Helsingfors den 18 februari 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Valto Koski /sd
vordf. Eero Akaan-Penttilä /saml
medl. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löfv /sv
Aila Paloniemi /cent
Leena Rauhala /kd

Utlåtande

Social- och hälsovårdsutskottet meddelar

*att utskottet omfattar regeringens
ståndpunkt i saken och understryker att
de social- och hälsovårdspolitiska syn-
punkterna ovan bör ges större tyngd.*

Juha Rehula /cent
Paula Risikko /saml
Arto Seppälä /sd
Osmo Soininvaara /gröna
Tapani Tölli /cent
Raija Vahasalo /saml
Erkki Virtanen /vänst
Tuula Väättäinen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää
utskottsråd Harri Sintonen.

AVVIKANDE MENING

Utskottets överväganden, tredje stycket i motiveringen

I stycket citeras bara delvis professor Jaakko Kiander, som hörts som sakkunnig. Det ger en felaktig bild av hans uttalande, eftersom hans motivering till påståendet om Sveriges, Danmarks och Finlands framgång inte alls nämns. Punkten borde ha låtit så här:

Bäst har Sverige, Danmark och Finland klarat sig i att genomföra Lissabonstrategin (om kriterierna är FoU-utgifter, inkomstnivå, tillväxt och sysselsättning samt social sammanhållning).

I dessa länder med ett skattefinansierat välfärdssystem och en bred offentlig sektor har välfärdsstatens traditionella institutioner och en bred offentlig sektor inte varit ett hinder för god ekonomisk framgång.

Helsingfors den 18 februari 2005

Eero Akaan-Penttilä /saml
Raija Vahasalo /saml

Paula Risikko /saml
Sirpa Asko-Seljavaara /saml